

СЛАДКА УТОПИЯ

МАРТИНА АПОСТОЛОВА ЗА КИНОТО, СЕРИАЛИТЕ,
ИЗКУСТВОТО И ОТГОВОРНОСТТА ДА ВЪЗПИТАВА ОНЕЗИ,
КОИТО БИХА ТРЪГНАЛИ ПО НЕЙНИТЕ СЪПКИ

текст: *Димитрина Иванова*

ТЯ е от новото поколение актриси, чието лице е толкова разпознаваемо и магнетично, че още когато я вижда, Тео Ушев е сигурен, че това ще бъде неговата Гаргара в първия му полнометражен филм „ф1.618“. Мартина е в главния каст и на новия сериал на NOVA – „С река на сърцето“ – поредното предизвикателство в професионалния ѝ път. Но тя не е само актриса, а по-скоро артист, който смело се впуска в различни проекти, за да излиза извън рамките на конвенционалното, предизвиквайки въображението както на публиката, така и своето собствено. Онова, което „отглежда“ в своята собствена сладка утопия. Нещо, което обаче съвсем не я оставя безмълвна по отношение на общественозначимите теми, от които всички се възнуваме напоследък.

„С река на сърцето“ за теб е първи сериал. Защо реши да се включиш в него и с какво можеш да кажеш, че той е предизвикателство за теб като актриса?

Мартин Макариев спечели доверието ми и аз неговото, надявам се. Ролята беше такава, за която си мечтая от години – полицайка. Даже като малка исках да стана следовател, като порасна. И ми се даде шанс да изградя Невена такава, каквато аз си я представям. Неконвенционалното ченге. Ранимо, чувствително, нежно, строго, но справедливо. Абсолютно всичко, свързано със „С река на сърцето“, е предизвикателство за мен. Аз съм снимала само кино до този момент и съм имала лукса да се разполагам във времето

– и с подготовка, и в самия процес. Тук трябва да си много рефлексивен, много гъвкав, адски бърз и концентриран. Времето, с което разполагаме, е малко, а всички сме страшни перфекционисти и не можем да правим компромиси. Този сериал и работата с Марто са една цяла отделна школа в моя професионален път. **С какво е различна и с какво се доближава твоята героиня до теб самата?**

Невена е по-безкомпромисна от мен. Също така е по-ранима. В реалния живот не понасям да сгръжа оръжие. И е много безстрашна. Невена е алтер егото на Мартина. Доближава се с чувствителността си и

чувството за справедливост. С разликата, че тя може да стори нещо срещу несправедливостта посредством закони и позиция, а аз, за съжаление, често пъти се боря срещу стена...

Снимките на сериала се реализират изцяло във Видин. С какво те изненада самият град? Как ви приеха хората там?

Видин е великолепен град. С богата история, страшно любопитна. Архитектура, която не можем да видим другаде. Разположение, което е уникално за речен град – точно на завой. Изревите и залезите са неповторими. Галерията, „Баба Вида“, музеите – всичко е страхотно, пази много ценна история в себе си. Хората са чудесни, те свикнаха като че ли с нас и ни чувстват близки. По улиците ни поздравяват, все едно сме им „градски“. Щастливи са, невероятно е, че се дава глас на един град, един регион, за който всеобщото мнение е за „пустош и беднотия“. А не е така. Нека, който чете това, да планира пътуване до Видин и региона и ще разбере за какво говорим.

Тази година филмът „Ф1.618“, в който ти играеш главна роля, откри кино-литературния фестивал CineLibri. Какво беше да работиш с Теодор Ушев?

Аз имам късмета до този момент да се срещам със страхотни творци. Много съм благодарна на тази си съдба. Теодор е непогръщаем. Неговото въображение е извънредно, без аналог. Визиите му са типични. Притеснително е и много отговорно да работиш със и за такъв творец. Съмнението дали можеш да го „догониш“ и разбереш правилно, дали можеш да оправдаеш доверието и представите му. И в крайна сметка предизвикателството да създадеш заедно с него, да материализираш въображението му... Това е нещо огромно.

Как се случи участието ти в този проект и какво ти донесе то?

Теодор ме е видял на стълбите на подлеза на СУ и е загледал лицето ми. Секунди след това вижда плакат на „Ирина“ в книжарница в същия подлез. Видял е лицето ми и си е казал: „Това е Гаргара“. След това, в същата вечер, се е видял с Надя Косева (режисьора на „Ирина“) съвсем случайно на концерт. Скоро след това ми се обади Орлин Руевски – продуцент и оператор камера на „Ф1.618“, и ми каза, че Тео ме е избрал за филма си. Аз попитах: „Ок, кога е кастингът, какво да подготвя“, и получих в отговор: „Няма кастинг. Той иска теб. Ще ти пиша за костюмна проба, а Тео ще ти звънне за среща“. Донесе ми неописуемо много опит, незабравими преживявания и толкова много нови знания за професията ни. Но преди всичко ми донесе приятели.

Занимаваш се с различни форми на изкуство и си споделяла, че те задоволяват различни части от теб. Какво ти помагат да откриваш за себе си актьорските превъплъщения и танцовите спектакли например?

Движението е един съвсем друг начин на изразяване. То може да изкара една част от нас, която не можем да представим с думи. Танцът ми помага да изкарам

„ВЪОБРАЖЕНИЕТО НА ЗРИТЕЛЯ ИМА НУЖДА ДА БЪДЕ ПРОВОКИРАНО, ДА МУ СЕ ЗАДАВАТ ВЪПРОСИ, ДА НЕ РАЗБИРА ВЕДНАГА ТОВА, КОЕТО ВИЖДА“

на показ една по-интимна част от себе си, без да се притеснявам. И това е много пречистващо. В комбинация с физическата умора, това води до нещо като прераждане за мен. Всеки път след танцов спектакъл се чувствам като след нирвана. От героите си пък гледам да се уча – често пъти те могат да си позволят повече от мен и това много ми допада. Да кажеш на всеослушание това, което наистина мислиш – без цензура, без съобразяване. Изненадват ме понякога с реакциите си. Позволяват ми да се чувствам по начин, по който във външния свят не бих могла.

Междувременно си преподавател в НБУ по „Движенчески тренинг и психофизическа замявка на актьора“. Какво е да влезеш в обущките на преподавател и на какво ти е важно да научиш студентите си?

Много е страшно и различно от всичко, което съм правила досега. Аз съм отговорен човек и това, че по някакъв начин определям пътя на един млад човек и го възпитавам в определена дисциплина, направо ме ужасява. Извън техническата част и това, че опитвам да им предам един материал и едно усещане за телата им, които неимоверно ще им служат до края на живота, ми е важно да ги науча на доблест, на уважение и на чувствителност към околните. На партньорство. На това да изградят собствено мнение, да отстояват правата и позициите си. Сега, като се слушам какво мисля, докато пиша, си давам сметка, че това е, на което са ме учили и моите учители. Не е ли пре-красно това, че предавам техните усилия нататък? Самият курс, който водя, е този, който направи и мен толкова различна и неконвенционална актриса. Работата с тялото и физиката е от огромно значение, тя определя целия ампитюд на даден актьор, а тук, в България, рядко си даваме сметка за това. Опитвам да им помогна да опознаят телата си, да си служат с тях, да ги възприемат като нещо много повече от просто „външен облик“.

Ти си сред учениците на Цветана Манева и Снежина Петрова. Кой е най-ценният съвет, който си получила от тях, или на-важното, на което са те научили?

Може би най-ценното, на което Цветана ме научи, е да давам от себе си каквото е нужно, а не „всичко“. Да не се раздавам напразно. Снежина пък ме научи, че съм способна да се справя с много неща наведнъж и да съм еднакво ползотворна във всички тях. Това важи и за живота, и за сцената.

След дълги години на терена като професионален футболист кога усети, че наистина сцената е твое-то място?

Усетих го почти мигновено след като гледах моно-спектакъла на Касиел Нова Ашер. Тогава бях на 12-13 години и магията на театъра просто ме връхлетя и завладя. След като се върнах от Германия, където живях известно време, съвсем случайно разбрах, че в театралния департамент на Нов български универси-

тет работят Цветана Манева и Снежина Петрова. Реших да се подготвя сама, кандидатствах, приеха ме и така започна моят път и открих своето място в театъра.

Била си щатен актьор, но се отказваш. Трудно ли е за един артист да запази независимостта си, специално в България?

Аз смятам, че за абсолютно всеки човек е трудно да запази независимостта си в България. А какво остава за артиста... Трудно е, но е по-приятно, по-удовлетворяващо. Откакто съм на свободна практика, се чувствам много по-пълноценна и усещам по-голямо удовлетворение от работата си. Избираш сам нещата, които правиш. Правиш изкуството такова, каквото го разбираш и харесваш. Избираш с кого да работиш. Къде да работиш. Колко да работиш. Една сладка утопия. Но там идва администрацията, финансирането, писането на проекти, които от своя страна са горчивата част на независимото изкуство. Но ги преглъщаме някак.

Доколко можеш да си позволиш да отказваш проек-ти?

Позволявам си го често. Един артист трябва да уважава себе си и да опитва да съхранява достойнството си. Това не означава, че съдя хората, които го правят само за пари или им се случва да правят халтури. Просто на този етап, докато отговарям само за себе си и не ми се налага да гледам и да се грижа за семейство, мога да си позволя да не направя нещо, което няма да ми е приятно, от което ще ме е срам или което не импонира на разбирането ми за театър, кино, изкуство и пр.

Усеща ли се глед у нас за съвременно и алтернативно изкуство, или има още много вятърни мелници, които трябва да се преборят?

И двете твърдения са верни. Глед има и това е неизбежно. Световното съвременно изкуство става все по-перформативно, интердисциплинарно, неконвенционално. Рядко може да се види представление, спектакъл, перформанс, които да НЕ включват поне няколко вида съвременно изкуство в съдържанието си или да не се ползват от средствата му. Въображението на зрителя има нужда да бъде провокирано, да му се задават въпроси, да не разбира веднага това, което вижда. Ето защо има глед, дори често пъти неосъзнат. С танцовия перформанс „Пастет“, който играем сега, много често ми се случва хората, попаднали случайно там като публика, да ми казват – „изобщо не съм очаквал нещо без текст да ме развълнува до такава степен“ или „не знаех, че такова нещо съществува в България“ – и разбира се, започват да търсят още от същото. А тук го има в изобилие. В същото време инфраструктурата и институциите, от които зависи развитието на съвременното изкуство, не функционират адекватно и тук идва моментът с вятърните мелници. Но това е друга, много дълга тема.

„С река на сърцето“ може да гледате от вторник до петък от 20 часа по NOVA

Ти си живяла за кратко в Германия, но си се върнала. Защо реши да се развиваш като артист тук?

Исках да правя изкуство на български език, в България. Да говоря на публиката, която може да ме разбере, да разбере чувството ми за хумор или емоционалността. Да мога да импровизирам, да мога да се занимавам и да говоря за това, което е важно при нас. Проблемите на местно ниво. И впоследствие вече придобих умения, които пък мога да покажа и „навън“.

Не се страхуваш да заемаш позиции и по общественозначими теми. Кои са нещата, които те въннуват/гразнят в момента?

Смятам, че никой артист не бива да се страхува да заявява позиция или да говори за общественозначими теми. На първо място ме гразнят резултатите от изборите, и в частност активността на гласоподавателите. Или по-скоро бездействието им. Това е непростимо. Чувствам се предадена. Недоумявам как е възможно да имаш сили да седиш, да обиждаш и да философстваш, но да нямаш сила да отидеш да си пуснеш гласа. И оставяш други да решават вместо теб. И тук не става въпрос за обезверяване или отчяние. Тук става въпрос за абсолютно бездействие и липса на всякакво чувство за отговорност. Липса на желание да поемеш нещата в свои ръце. Влудява ме агресията. Безотговорността. Влудяват ме децата, които тормозят другите деца в училище. Влудяват ме агресорите, които пребиват някой в парка само защото е облечен в цветни дрехи. Въннува ме как да станем по-добри един към друг и как да запазим и малкото, което ни е останало от тази природа, планета. **Според теб станаха ли българите по-толерантни, особено към различните общности като ЛГТБ+ например?**

Даже напротив. По-озлобени, по-крайни, по-неразбиращи. Има статистики, които говорят достатъчно за промяната на отношението на българина към ЛГБТ+ обществото. И то към негативно. Цялата тази антиевропейска пропаганда носи със себе си вълна от неразбиране и нежелание за приемане. То е в отношението към всички малцинствени групи, към всички неудобни, различни или както искате ги наречете. Внушението за заплахата, пропагандата за „джендърите“ – всичко това се дължи на абсолютна дезинформираност, която изначално е българска черта. Ако чуем нещо застрашително, опасно, предпочитаме да повярваме в него, защото сме със самосъзнанието на жертви и си падаме по това. Не може някой да ни вземе това реноме на мъченици. Повече вярваме на съседката Иванова, какво ѝ е казала старата ѝ съученичка Верчето, чиято шерка живее в Германия и е женена там, отколкото на компетентни хора, които изнасят проверена и достоверна информация. Ох, още една много дълга тема, която заслужава много повече внимание. **■**